

המאבק על אירופה

א. ההקדמות – וההסתערות

הצלחת מבצע הפינוי, מה עוד שהוא נתאפשר כתוצאה מחישובי מטה מוטעים, אשר הודרכו על ידי היטלר עצמו. כזכור התבססה, התוכנית לכיבוש צרפת על מודרניזציה מסוימת של תוכניות פון-שליפן, וכללה שתי תנועות עיקריות של המחנות הגרמניים: קבוצת הארמיות "B" בפיקודו של פון-בוק, לחצה אל עבר נמלי התעלה מכיוון בלגיה, ובר-בונמן פרצה קבוצת הארמיות "A" בפיקודו פון-רונשטדט, דרך סדאן (הזכורה מ־1870), ועל ידי מסע ניצול-הצלחה שריוני מהיר, עמדה לנתק את כוחות המשלוח האנגליים של גנרל לורד גורט מעם נמלי התעלה, ולבתר למעשה את צרפת לשני חלקים. בשלב הסופי עמדה, איפוא, קבוצת הארמיות "A" לעלות על נמלי החוף בערך מכיוון דרום מערב, כתוצאה של מסע ניצול-הצלחה – ואילו קבוצת הארמיות "B" תלחץ מכיוון מזרח ותסגור על צבאות הברית הנמצאים בצפון-צרפת. כיבוש הנמלים בשלב מוקדם היה צריך למנוע אפשרות של הפינוי. התוכנית נתנה את העדיפות במסע האופרטיבי כולו לצבאות פון-רונשטדט, מאחר שפון-בוק מתקדם ממילא בארץ שעבירותה קשה (בלגיה וצפון מזרח צרפת); תפקידו של האחרון היה איפוא לשמש מעין סדן לפטישו של הראשון. תוכנית זאת בוצעה למעשה אך בחלקה. פון-רונשטדט, אשר בין צבאותיו נכללה גם ארמית השריון של פון-קליסט, התקדם במהירות מסחררת בבתרו את קו ההגנה העיקרי של הצרפתים (מגיניו); פעולת הריחוק הנמרצת של צבאות פון-לאב, אשר התבססו על קו זיגפריד מחד, וחוסר עוצבות שריון גדולות ומנוסות בלחמת שריון-אל-שריון בצבא הצרפתי (כזכור קבעה הדוקטרינה הצרפתית ששריון מסייע לחי"ר), מאידך גיסא, מנעו מהצרפתים כל אפשרות להפריע לתנועת גייסותיו של פון-רונשטדט, או לעכבה. מסע זה עלול היה לשים לאל כל אפשרות פינוי של הכוחות הבריטיים, אך ביום השלישי של הפריצה שינה לפתע היטלר את התוכנית. מתוך חשש בלתי מוצדק לאגפו הדרומי של פון-רונשטדט (הוא הפריז בהערכת אפ-שרויות הצרפתים למתן מכה שכנגד), עצר את התקדמותו ומסר את הזומה לידי פון-בוק. כך נהפכו היוצרות, ויחידות השריון המהירות שימשו עתה סדן לצבאו הרגלי ברובו והאיטי יותר של פון-בוק, אשר ירד ממזרח אל תפי התעלה. פון-בוק נמצא רחוק יותר מהמטרה מאשר פון רונשטדט, ונע, כאמור, בשטח שעבירותו קשה; כך ניתנה לאנגלים האפשרות לבצע את הפינוי כמעט במלואו – אמנם תוך

ספרו המצוין של צ'סטר וילמוט, "המאבק על אירופה", פורסם כ־6 שנים אחר תום מלחמת העולם השנייה – זה היה פרק הזמן שנדרש למחבר כדי לרכז ולמיין את שפע המסמכים והעובדות עליהם מבוסס הספר, המתאר את המלחמה הן מנקודת ראותן של בנות-הברית, והן מנקודת ראותה של גרמניה. צ' וילמוט היה העתונאי הראשון והיחיד אשר הורשה להיכנס לגנזי המטה העליון הגרמני, ולבור את המסמכים השונים – והב הם המוספים לספר ענין מיוחד, בגלותם את הצד הגרמני של המטבע. לספר שלושה חלקים, אך השלישי שבהם הוא למעשה המשכו של השני.

החלק הראשון דן בגורמים הפוליטיים, הצבאיים והכלכליים, שהביאו לידי כשלון מסע התוקפנות הגרמני, ואפשרו את פלישת בנות הברית לצרפת. החלק דן בפרוט נרחב בגורמים אלו עד סופה של המלחמה, ובוה משמש הוא בסיס להבנת המהלכים האסטרטגיים אשר ננקטו על ידי שני הצדדים הלוחמים במשך המלחמה עצמה. זולת זאת עוסק החלק הראשון בפרוט נרחב של תוכניות הפלישה לאנגליה (מבצע "אריהים"), וכשלונו עקב עמידתם המאוששת של האנגלים; וכן בתיאור מדויק ומפורט של תוכנית הפלישה לנורמנדיה וביצועה.

החלק השני והשלישי הגם תיאורי מערך הפעולות הצבאיות בחזית מערב אירופה; לעתים מתאר המחבר אף את הרמה הטקטית (תיאורי הפלישה עצמה, קרבות ראש הגשר, הפריצה, מסע הניצול של ארמית הגנרל פאטון, הפעולה המוטסת בהולנד, קרבות הרוהר, הארדנים, חצית הרינוס וכו'), אולם אין אלו תיאורים בעלי אופי טקטי גרידא: הם משולבים בתיאור צעדים אסטרטגיים ואופרטיביים, המקיפים את כל זירת מערב אירופה. מאידך גיסא, משולבים בתוך החלק השני והשלישי תיאורים בעלי אופי פוליטי: הקשר נגד היטלר שסוכל, החיכוכים בין אנגליה וארה"ב בדבר פתיחת חזית דרום אירופה, ועוד.

תיאורו הענייני של וילמוט מתחיל למעשה בימי דונקירק, בה רואה הוא אחד מכשלונותיו הגדולים ביותר של היטלר בשדה האסטרטגיה. מאחר שמטרתה של המלחמה המודרנית שוב אינה כפית נסיגה על כוחות עוינים ופינוי שטח, כי אם מאמץ עליון להשמדתם הגמורה של כוחות האויב באותו השטח עצמו, רואה וילמוט ככשלון גרמני חמור את עצם

הפקרת הציוד הכבד, כולל טנקים, ואובדנה של דיביזיות הרגלים הסקוטית ה-51, אשר הובסה על ידי הגנרל רומל, שפיקד או על דיביזיות השריון הגרמנית השביעית (דיביזיות הרוחות).

שגיאתו האסטרטגית של היטלר הצילה את הכוח האנגלי, שהיה באותה עת היחידי הכשר לפעולה באירופה; כוח זה, יחד עם האויריה הבריטית, שם לאל עוד באותה שנה את תוכניות הפלישה הגרמניות לאנגליה, וממילא גרם לשינוי בהתפתחות המלחמה.

להלן מונה וילמוט את הסיבות אשר הניעו את הגרמנים לבקש פתרון לבעיית אנגליה כאויב.

גרמניה אשר זכרה עדיין את לקח מלחמת העולם הראשונה, שוב לא היתה מוכנה להסתבך במלחמה דרוזיתית. דעה זו הובעה כבר בשנות השלושים על-ידי הפילדמרשל הגרמני פון לאב בספרו "על ההגנה"; מלחמה בשתי חזיתות, אף שהיא מתנהלת בקוים פנימיים, גוררת אחריה קשיים יוצאים מגדר הרגיל, וסופה דומה על פי רוב לזה של מלחמת העולם הראשונה. דעה זו, אשר ביקשה להמנע ממלחמה דרוזיתית היתה משותפת לכל סגל הקצונה הגרמנית הגבוהה לרבות היטלר עצמו.

שנת 1940 הביאה עמה התפשטות טריטוריאלית רוסית על-השבון הארצות הבלטיות, אשר הקיפה גם את בוקובינה ובסרביה, והעמידה בסכנה את מקורות הנפט הגרמניים שבפולווישטי (רומניה); לא בנקל יכול היה היטלר להשלים עם התפשטות זו. סימנים ברורים הראו כי תאבונם של הרוריים גדל, והגבול המשותף גרמניה-רוסיה, כפולין המחולקת, הבלית את הבעיה עוד ביתר תריפות. תוכניתו של היטלר, אשר עובדה בשנת 1940, ואשר נודעה לאחר מכן כ"תוכנית ברברוסה", קבעה כי יש לחקוף את רוסיה לא יאוחר מקיץ 1941, מתוך מגמה ברורה להשתלט על האזוריים הפוריים של אוקראינה וכן על מקורות הנפט של קיקו, כצעד חשוב לפתרון בעיית "שטח-המחיה" הגרמני.

אנגליה הכבושה, מאידך גיסא, לא יכולה היתה לתרום ל"שטח המחיה" הגרמני אותה תרומה שהיה ביכולת רוסיה הכבושה לתרום, אולם אנגליה כאויב יכולה היתה לשבש את תוכניות הגרמנים; כמילא ראו הם צורך להוציאה מן המערכה בדרך זו או אחרת. לראשונה ניסו הגרמנים לגשש בכיוון כריתת חווי שלום עם אנגליה אך עם כשלון שליחו תו של רודולף הם החלו בהכנות לביצוע הפלישה הידועה כתוכנית "ארייהים".

ב-16 ביולי 1940 פרסם היטלר את הוראת המלחמה מספר 16, אשר נתנה תוקף רשמי להכנות הפלישה. תאריך הפלישה המדויק לא נקבע, אך היא תוכננה לספטמבר 1940; ההכנות צריכות היו להסתיים באמצע אוגוסט. את הפלישה

עמדה לבצע קבוצת הארמיות "A" כשהארמיה ה-16 בסיוע צי אוירי מס' 2, והארמיה ה-9 בסיוע צי אוירי מס' 3 מהוות את הכוח הפולש, והארמיה ה-6 מוחזקת כעתודה במערב צרפת. התוכנית הכתיבה חזית פלישה רחבה ככל האפשר: ראש הגשר עמד לכלול את השטח שבין ראמסגייט במזרח עד למערבית לאי ווי. כן קבעה התוכנית כצורך דחוף את השמדתו של הרא"ף, ואת הגברת הפעולות נגד הצי הבריטי. עד מהרה נתעוררה במפקדה הגרמנית העליונה מחלוקת בין הצבא אשר דרש חזית פלישה רחבה, כנ"ל, לבין הצי אשר דרש את צמצומה. בקרב ראשי כוחות היבשה גברו הסיכונים הן ביחס לצי ויכולתו להשתיק את הצי הבריטי, והן ביחס ללופטוואפה ויכולתו לחסל את הרא"ף, ולהכשיר את החוף לפלישה. בין כה וכה, עיני הפיקוד הגרמני העליון הופנו אל עבר הלופטוואפה, אשר בידו נתון היה המפתח לבירוצוע הפלישה ולהצלחתה. בימי אוגוסט 1940 החל איפוא הקרב על בריטניה.

הפרק "דוד וגלית" נותן אחד מהתיאורים המצוינים והמעיניים ביותר של הקרב על בריטניה, אשר תוצאותיו סיכלו את הפלישה הגרמנית בטרם החלה. צי וילמוט מתעכב על השלבים השונים של המתקפה האוירית הגרמנית, ומבליט עד כמה קרובים היו הגרמנים להשגת מטרם שעה שהפנו את מרכז הכובד של התקפותיהם אל מתקני מטוסי הקרב האנגליים; רק העובדה שלא התמידו בהתקפת המתקנים הללו איפשרה לרא"ף לשוב ולהתנער. ב-17 בספטמבר 1940 פרסם המטה הגרמני את הוראתו של היטלר: בשים לב לאיתנות עמידתו של הרא"ף ולמזג האויר הקשה יש לדחות את מבצע "ארייהים" כעבור יומים החל להתפור צי הפלישה, שהיה מורכב ברובו מספינות בעלות נפח קטן.

תוכנית הפלישה לאנגליה הוסרה. זמנית מעל הפרק, והיטלר החל לבקש אחר הגורה אליה יכון את מרכז הכובד של פעולותיו הצבאיות עד למועד פלישתו לרוסיה. אנגליה, אשר סירבה לכרות ברית שלום, וגילתה כושך עמידה איתן, הפכה לאויב בעל חשיבות ראשונה במעלה לגרמניה הנאצית; מחשבותיו של היטלר היו מכוונות עתה לצמצם ככל האפשר את כוחה הצבאי ואפשרויותיה האסטרטגיות. כבר בתחילת אוגוסט הודיע הוא בישיבת המטה הגרמני: "תקוה של בריטניה תלויה ברוסיה ובארצות הברית! אם נצליח להוציא את רוסיה מן המערכה, אף ארצות הברית אבודות הן בשביל בריטניה, מאחר שהשמנתה של רוסיה תתן יד תופשית ליפן כנגד ארצות הברית. השמדתה של רוסיה מוכרחה להיות איפוא חלק מן המאבק ככל שנקודים בכך, כן ייטב. ההתקפה תצליח רק אם רוסיה תוכה מכה ניצחת במסע בזק מהיר. אם נתחיל במאי 1941, יהיו לפנינו חמישה חודשים לסיום המלאכה". נראה, איפוא, כי

„מבצע ברברוסה“ היה במלוא הכנותיו טרם נתברר כשלון תוכנית „אריהים“.

אולם כאן התערב באופן פעיל הצי הגרמני, אשר לקראת סוף ספטמבר 1940 המליץ בפני היטלר על פעולה מידית בגזרת הים התיכון, מאחר שלפי כל חישוביו נשקפת שם סכנה רצינית לאיטליה. „אנגליה“ — כתב האדמירל הגרמני ריידר — „נוהגת תמיד להתקיף החילה את היריב החלש ולהכריעו. ואילו האיטלקים טרם הבינו את מלוא הסכנה, והנם מסרבים לקבל עזרה. טובת גרמניה דורשת להתערב שם ללא שהיות בטרם תעשינה זאת ארצות הברית“. ריידר ציין גם את כוונותיהן של אנגליה וארה״ב לקבל דריסת רגל בצפון אפריקה הוישאית, כבסיס לפעולותיהן נגד איטליה ודרום אירופה. הוא הציע, איפוא, תוכנית נגד גרמנית: לכו בוש את גיברלטר, לתפוש את דאקאר והאיים הקנריים, להגיע לידי שיתוף פעולה הדוק עם צרפת של וישי בשאלת צפון אפריקה, ולתמוך במסע האיטלקים לעבר תעלת סואץ ומשם דרך ארץ ישראל וסוריה לעבר תורכיה — מסע אשר יעמיד את שאלת רוסיה באור חדש. אמנם, תוכניתו של ריידר היתה עלולה לפגוע בכוונות איטליה להפוך את הים התיכון לאיזור השפעתה הבלעדית, אך היא נתקבלה באופן כללי על ידי היטלר, ואנשי משרד החוץ הגרמני החלו בהכנת הרקע לביצועה. לקראת סוף ספטמבר 1940, הופיע ריבנטרוף ברור מא ועמו טיוטת החווה הידוע בשם „חווה הציר המשולש“, בין גרמניה, יפן ואיטליה. בהכנסתה של יפן לעובי הקורה, היה כדי להרחיק את ארה״ב ורוסיה מכוונותיהן להצטרף לברית עם בריטניה. כצעד הבא לקראת מימוש תוכנית ריידר, תכנן היטלר את הכנסתן של צרפת הוישאית וספרד לברית המשולשת; מתוך מגמה להבטיח את אגפו הדרומי במסע לרוסיה, שאף להכניס לאותה ברית גם כמה מארצות הבלקן וביקש ממוסוליני להמנע מכל פעולות תוקפניות כנגד יון ויוגוסלביה. השיחות עם ספרד וצרפת הוישאית לא התקדמו באופן משיבי רצון: פרנקו הערמומי, כדרכו, דחה מתן כל תשובה מחייבת, וכן נהגו פטן ולאחל — אך ריבנטרוף עדיין החזיק בדעה כי יעלה בידיו להכניס לברית שני שותפים חשובים אלה. תקוות הגרמנים נגוזו לפתע עם צעדו הבא של מוסוליני, אשר התקיף את יון באוקטובר 1940. הגרמנים והאיטלקים היו אמנם בעלי־ברית, אך קשה לומר שהיחסים ההדדיים ביניהם היו גלויים ולבביים ביותר. היטלר נהג להעמיד את האיטלקים בפני עובדות מוגמרות, ועורר בזאת את חשדנותו של מוסוליני; כאשר נודעו למוסוליני פרטי תוכניות הגרמנים ברומניה, שהיטלר כלל לא התיעץ עמו עליהן, גברה חמתו, וגמלה בלבו ההחלטה להעמיד את היטלר בפני עובדה מוגמרת משלו: ב־28 באוקטובר, כאשר הגיע היטלר לפלורנץ לשיחות עם הדוכיזה, הודיע לו האח-

רון על המסע ליון שהחל בבוקרו של אותו יום. המכות שהוכו האיטלקים — בים מידי הצי הבריטי, וביבשה מידי הצבא היוני — הרחיקו בבת אחת את הספרדים ואנשי וישי מתוכניתו הימית־כוננית של היטלר. אם קודם לכן היה כנראה בכוונתם של הספרדים והוישאים להכנס למאבק לקראת סיומו, כדי לזכות מפרי הנצחונות — הרי עתה, משנוכחו לדעת כי המאבק הגלובלי רק החל ותוצאותיו כלל לא ברור, רות, משכו ידם מן התוכנית. כשלונות האיטלקים ביון, נתנו אותותיהם גם בבלקן: רומניה והונגריה הצטרפו אמנם לציור, אך בולגריה ויוגוסלביה הורחקו מעליו. יומים לאחר הפלישה ליון, שיגר היטלר איגרת אל מוסוליני, ובה הביע את מורת רוחו הרבה. הפלישה האיטלקית ליון הביאה בסיסי אויר בריטיים אל טרקיה; היטלר חשש עתה לשדות הנפט של פלוישיטי, דחה את תוכנית הסיוע לאיטלקים באפריקה הצפונית, והציב לו כמטרה ראשונה, את סגירת דרכי התחבורה הבריטיים לים התיכון: תפישת גיברלטר, הפצצת הסואץ ופעולות מוגברות נגד הצי הבריטי. עם זאת, לקראת הפלישה לרוסיה, ראה צורך דחוף לפתור עוד בחורף זה את בעיית הבלקנים כדי להבטיח את אגפו הדרומי; בחודש נובמבר 1940 ניסה היטלר להפנות את תשומת לבו של סטאלין מהבלקנים למזרח הרחוק. בפגישה שנערכה בין מר לוטוב וריבנטרוף בברלין, ניסה זה האחרון לצרף את רוסיה לברית הציר תמורת הבטחות כוללות בדבר שטחי השפעה רוסיים במזרח הרחוק ודרום מזרח אסיה. תשובת סטאלין, אשר שוגרה מברלין זמן קצר אחרי־כך לא נתנה מקום להשלימות: היא הראתה בעליל כי רוסיה שואפת להבטיח את עצמה במערב על ידי הוצאת הצבא הגרמני מפינלנד, הקמת בסיסים בבולגריה, והנחות בדרדנלים; עם זאת לא הזניחה רוסיה את שאיפתה להבטחת השפעתה בכיוון פרס והמזרח הרחוק.

כתגובה לצעד הרוסי, קבע היטלר את תאריך הפלישה לרוסיה ל־15 במאי 1941. החלטה זו נתקלה בהתנגדות במטה הצבא הגרמני, בפרט בין ראשי הצבא. הפילדמרשל פון בראוכיטש, אשר השתייך לכת המסורתית הפרוסית, וכו ראש המטה של הורמאכט, האלדר, גרסו כי אין להסתבך במלחמה דו־חזיתית; אולם ההתנגדות הנמרצת ביותר באה מצד „רב האדמירל“ של הצי הגרמני, ומפקדו, ריידר. ב־27 בדצמבר 1940 אמר ריידר בישיבת המטה: „האיום על מצר רים, וממילא על עמדתה של בריטניה בים־התיכון המזרחי ובכל מרחב צפון אפריקה, הוסר בבת אחת. העברת יחידות רא״ף ליון נראית לאחורונה... אין כל אפשרות לסלק את הבריטים ואת ציים מאיזור הים התיכון, או לבצע בו את התוכניות שלנו במילואין“. הדברים נאמרו בהשפעת מסעו המזהיר של הפילדמרשל וויול בקירינאיקה, אשר כתוצאה

ממנו נפוצו לכל רוח צבאות המרשל האיטלקי גרציאני. התבוסה האיטלקית באפריקה קבעה סופית את עמדתם של פרנק ונאשי וישי. ותוכניתו של היטלר לסגור בעזרתם את מבוואתיו המערביים של הים התיכון, נופצה לרסיסים; אך בעוד שריד טען כי יש לרכז מאמץ מוגבר נגד הבריטים ולא להסתבך במלחמה דו־חזיתית, אמר היטלר: „בשים לב לכוננות הרוסים להתערב בבלקנים (תשובת סטאלין), עלינו לחסל את כל האויבים ביבשת האירופית טרם צאתנו כנגד בריטניה“. תוכניתו הבאה של היטלר: משיכת תשומת לבו של רוסיה מהמערב למזרח על ידי היפנים, והחשת המלחמה בין יפן ובין אנגליה — נכשלה אף היא. והיטלר חזר ופנה לאפריקה להציל את כבודו של הציר. בפברואר 1941 נחת רומל עם הקורפוס האפריקאי בטריפולי כשבידו הורח אות להגן על על המוחזק בידי הציר, ובשובם אופן לא לצאת למסע כיבושים בקירינאיקה. אך רומל, בידעו כי הבריטים הוציאו כוחות מאיזור זה והעבירום ליון, ובנותנו פירוש מרחיק־לכת לרשות שניתנה לו „לפטל באופן אגרסיבי“, הצליח בסוף מרץ ובתחילת אפריל לכבוש את כל קירינאיקה, פרט לטוברוק; אוראו נאסר עליו במפורש לנוע לעבר מצרים, אלא למטרות סיוור.

בינתיים המשיכו הגרמנים בהכנותיהם „למבצע ברברוסה“ ובהכנת הרקע לו — בעיקר באשר לאבטחת אגנם הדרומי. התערבות הבריטים ביון והתפיסה הפרו־בריטית ביוגוסלביה, הביאו לידי מסע־הבזק הגרמני נגד מדינות אלו. ב־6 באפריל 1941 זוו צבאות הפילדמרשל ליסט והגנרלים ויכס ופון־קלייסט, ותוך חודש ימים פסקה כל התנגדות ביון וביוגוסלביה; אולם המסע הבלקני לא איפשר את פתיחת „מבצע ברברוסה“ במועד שנקבע — היינו ב־15 במאי. היטלר נאלץ לדחות לחמישה שבועות, והוא החל ב־22 ביוני; חמישה שבועות אלו היו קריטיים לגבי מסע הגרמנים: הידחוי נעשה מבלי שים לב למוגד־האוויר אשר היה קשה במיוחד בסתיו ובחורף 1941.

משהחל המסע הרוסי, דרש פון בראוכיטש — אז עדיין מפקד הורמאכט — מסע מזווי לעבר מוסקבה על ידי קבוצת הארמיות המרכזית של פון בוק. היטלר, מתוך „דאגה“ למחסני התבואה של אוקראינה, וכן לאגפיו, דרש התקדמות שוה של קבוצת הארמיות הצפונית של פון לאב, וכן הדרומית של פון־רוגנשטדט. למרות ההצלחות הראשונות נוכחו עד מהרה המצביאים הגרמנים, כי תוכנית מסע־הבזק אינה ניתנת לביצוע מלא; האלדר אף הודה כי הערכת הכוח הרוסי היתה מוטעית. פון בראוכיטש ניסה שוב להשיג את העדיפות בשביל המרכז, ושוב נדחה על ידי היטלר, אשר העניק את העדיפות לפון־רוגנשטדט בדרום. להלן קובע וילמוט כי ששת השבועות בין נפילת סמולנסק לנפילת

ההתפשטות היפנית. לתבוסה האמריקאית היו כמובן תוצאות פסיכולוגיות רציניות לגבי דעת הקהל האמריקאית: לראשונה משך מאות שנים נפגעה הפרסטיגיה האמריקאית פגיעה כה חמורה. את הלך הרוחות הזה עודדו ראשי הצי האמריקאי, אשר הבינו כי במלחמה עם היפנים יפול בידי פיקודם התפקיד הראשון במעלה.

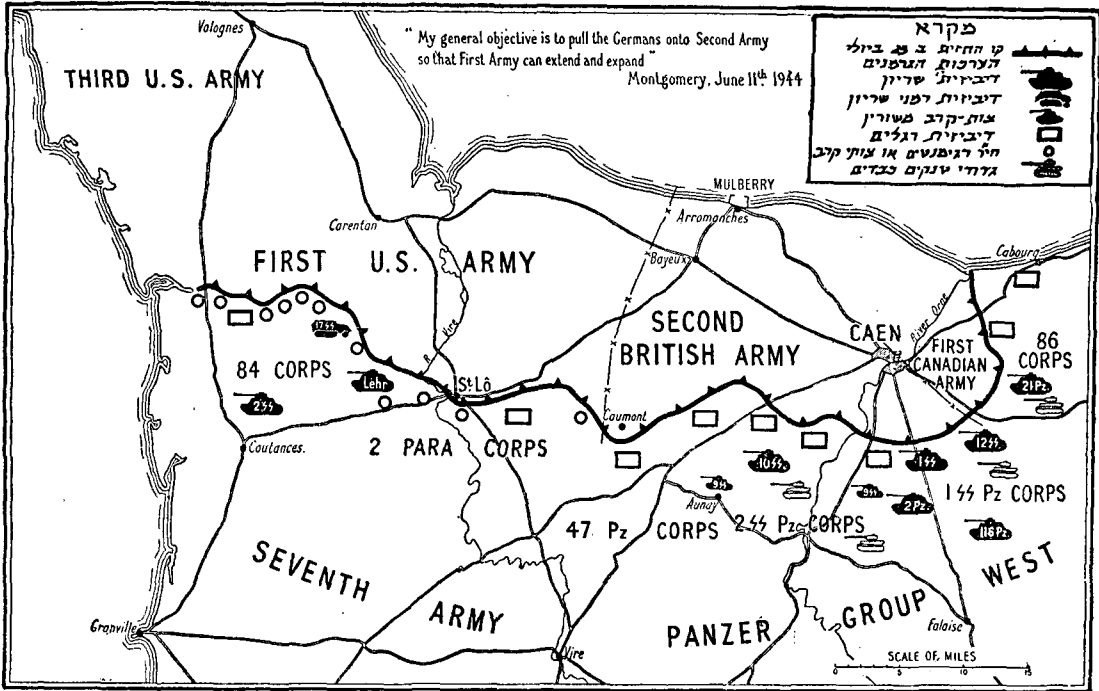
בנקודה זאת עלינו לזכור את מבנה הכוחות המזוינים האמריקאים בתקופה הזאת. החלוקה היסודית היתה בין הצבא לבין הצי. הראשון ריכז בתוכו גם את האוויריה, אשר נקראת אווירית הצבא (A.A.F.) וכללה ענף הפצצה אסטרטגית, שפותח אחר כך. רק אחר מלחמת העולם השנייה באה ההפך רדה, אשר קבעה את חיל האוויר האמריקאי כשותף שווה וזכויות במבנה הכוחות המזוינים. לצי היתה אוויריה משלו, אשר כללה מטוסי קרב ומפציצים בינוניים נוחתי-נושאות מטוסים, וכן להק תובלה גדול. מובן איפוא כי כוח עצמאי במידה כה גדולה (יש לזכור גם את צבא הצי, ה"מארינס"), ראה את עצמו ראוי וזכאי ליטול עליו את רוב מעמסת המלחמה באוקיינוס השקט, ותבע שתיתן לו עדיפות על זירות מלחמה אחרות. האדמירל קינג, ראש הצי האמריקאי, החל בתביעה זו בתחילת 1942, והמשיך בה ללא הפסק עד לנחיתה בנורמנדיה; מאמציו אלו חיבלו במידה רבה בתוכנית העדיפות האנטי-גרמנית.

בשים לב לחומרת המצב ברוסיה, החל הנשיא רוזוולט ללחוץ לפתיחת חזית שנייה באירופה ללא שהיות, במגמה למשוך כוחות גרמניים מרוסיה, אף אם ביצוע תוכנית זאת יסב אכזריות רציניות לבנות-הברית. באפריל 1942 הגיע ללונדון שליחו האישי של רוזוולט, הפופקנס, כדי להבשיר את הקרקע לתכנון הפלישה. הבריטים הסכימו עקרונית לתוכנית, אך קביעת אביב 1943 כמועד הביצוע נראה להם כחפז. בשים לב למחסור בכוחות לוחמים, ובאמצעים לוגיסטיים (וביחוד בכלי נחיתה), עם זאת התנגדו הבריטים בכל תוקף לתוכניתו של גנרל מרשל לכונן ראש גשר מצומצם באירופה כבר ב-1942 במטרה להקל על הרוסים. פלישה מצומצמת מעין זאת היתה עלולה לפגוע בכוח האדם הבריטי המנוצל כמעט עד קצה גבול היכולת, ולהכשיל את המאמץ העיקרי של בנות-הברית לשנת 1943; האנגלים צידדו בכי צוע פלישה לצפון אפריקה לקראת סוף 1942. זירה זאת נראתה להם יותר בשל נשיתם לבסס את האסטרטגיה שלהם על איזור הים התיכון. פלישה מעין זאת היתה עשויה לשינוי את מצבן האסטרטגי של איטליה, דרום-צרפת וספרד (שהתערבותה היתה עדיין אפשרית), ולהשתלב במתקפה של מונטגומרי באל-עלמן — אותה מתקפה שעמדה לפתור את בעיית לוב ומצרים בהן נראה המצב עגום מאוד אחר מתקפת הנפץ של אוקינלה, והמסע הנגדי של רומל לשערי

אלכסנדריה. המשא ומתן בין בעלות הברית נמשך מספר חודשים, כשגורמים שונים מנסים להשפיע על הנשיא רוזוולט לצדד בפלישה מוגבלת לצרפת, או בפעולה נרחבת באוקיינוס השקט. לבסוף הוחלט על פעולה בצפון אפריקה, שמועד ביצועה נקבע ל-30 באוקטובר 1942. בוועידת קובלנקה (ינואר 1943) נוכחו רוזוולט וצ'רצ'יל כי הפלישה לאירופה לא תוכל להתבצע לפני ספטמבר 1943, מאחר שהמערכה בטוניסיה לא תסתיים לפני מאי 1943. תאריך זה נראה מאוחר מדי לביצוע פלישה בעלת ממדים כה נרחבים, הן בגלל הקשיים בשיוט בתעלה, והן בגלל קרבת החורף. הפלישה נדחתה, איפוא, לשנת 1944, ובינתיים הוצעו הבריטים להעביר את ביר את המלחמה לסיציליה ולאטליה במטרה לשתק את השותף החלש יותר שבציר, ולזכות בבסיסי אוויר חשובים (פוגיה). העשויים לסכן את שדות הנפט ברומניה, ואת גרמניה הדרומית ואוסטריה, שעד כה כמעט ולא נפגעו מן ההפצצות המנוהלות מאנגליה. האמריקאים הביעו התנגדות מסוימת לתוכנית זאת, וביקשו שוב להעביר את העדיפות כנגד יפן, אך כאן הכריע רוזוולט פעם נוספת לטובת ההצעה האנגלית: הוא חשש שהמאמץ המחדש של היטלר ברוסיה יביא את האחרונים לידי שלום נפרד עם גרמניה.

העקרון שנקבע בושינגטון שנה ויותר קודם לכן אושר איפוא שוב בוועידת קובלנקה; כן נקבע כי המלחמה נגד גרמניה תימשך עד לכניעתה ללא תנאי. באביב 1943 הוטב מצב התעבורה באוקיינוס האטלנטי: הצעדים שנקטו בנות הברית נגד הצוללות הגרמניות, אליהן כוון המאמץ הימי הגרמני העיקרי, הועילו לצמצם במידה ניכרת את סכנתן. צבא אמריקאי והספקה בהיקף גדול והולך החלו לזרום לאנגליה, כהכנה לפלישה הגדולה. תאריך הפלישה סוכם סופית מיד לאחר ועידת טהרן. הפלישה לאירופה — "אוברלורד" — לצפון צרפת, "אנוויל" לדרום צרפת — נקבעה למאי 1944. הפרק השביעי של הספר מסכם בבחירות את מצבה הצבאי והכלכלי של גרמניה בתקופה המקבילה להכנות הפלישה של בנות הברית (היינו, 1943) ואילו בפרק השמיני מתעכב המחבר על המצב הפנימי בגרמניה הנאצית, וניצני הקשר נגד היטלר. פרקים אלה הנם בסיס מצוין להבנת תגובותיה של גרמניה אל מול האופנסבה המערבית, ומאמציה לבלתי מתה. החל מהפרק התשיעי ועד סוף חלק א' מייחד המחבר את הדיבור על ההכנות הצבאיות המעשיות לפלישה.

מערך הכוחות לקראת הפלישה כלל בתחילה שתי קבוצות-ארמיות: ה-12 האמריקאית בפיקודו של בראדלי, אשר ריכזה בהדרגה ארבע ארמיות אמריקאיות; וה-21 הבריטית, אשר ריכזה תחת פיקודה שתי ארמיות, הבריטית השנייה והקנדית הראשונה. בשלב מאוחר יותר נוספה עליהם קבוצת-ארמיות ה-6, אשר כללה את הארמיה האמריקאית ה-7

ריכוז השריון הגרמני בגזרת קאן מאפשר את ביצוע הפריצה בגזרת סנט-לו

יוזמה. כדי לטהר את שמו של המצביא האנגלי, מנסה ויל-מוט, במקומות מספר, להעמידנו על אופן ניהול המלחמה, האופייני למונטגומרי.

וילמוט מגדיר את שיטתו הצבאית של מונטגומרי כשיטה מדעית טהורה, אשר שורשיה נעוצים בכמעט הקלסיים של המצביאים הבריטים שקדמו לו, וכן בתיאוריה הצבאית המוצאת את ביטוייה בכתיב קלאוזוויץ ואחרים. מגמתו העיקרית והראשונית של מונטגומרי — מדגיש וילמוט — היא להביא את האויב לידי תנועה בצירים הנוחים לו, למונטגומרי, על מנת להנחית עליו מהלומה עקיפה, מתושבת מראש. המהלכים הכופים על האויב לרכו את כוחותיו בצירי רים הרצויים למונטגומרי, משמשים ממילא הטעיה. אשר בעקבותיה יבוא המסע הטקטי הבלתי ישיר. אכן, נראה כי וילמוט צדק בהגדרותיו אלו. קרבותיו הגדולים של מונטגומרי הראו בעליל כי הטקטיקה של מונטגומרי התרכזה במאמץ להטעות את האויב תוך כיום פריצה תזתית, כביכול, ובו-בזמן ביצוע תנועת חדירה אוגפת על פני אגפו השמאלי או הימני של האויב. המתבונן במהלך קרב אל-עלמין יכול בנקל לזהות שלבים אלו: תחילת הקרב לאורך כל החזית; קרב בתוך עמדות הגרמנים מאחורי שדות המוקשים, שהוגבר במיוחד בצפון, בגזרת הדיביזיה האוסטרלית ה-9 והבריטית ה-51, ואשר ריכוז לשם את הכוחות הגרמנים העיקריים;

הצרפתית ה-1, שהתחברה עם שתי הראשונות בעקבות הפלישה הדרומית, ויצרו יחד קו חזית רצוף מחופי התעלה ועד לגבולות שווייץ. הפיקוד העליון נתון היה בידי של אינהאואר, ואילו הפיקוד הטקטי על הפלישה עצמה ועיצוב ראש הגשר עד לפריצה, היה נתון בידי של מונטגומרי, אשר שימש גם כמפקד קבוצת הארמיות הבריטית. באופן כללי ניתן לציין כי הכנותיהם האופרטיביות של הבריטים היו זהירות הרבה יותר מאלו של האמריקאים. זאת יש לזקוף בעיקר לאופיו הזהיר וה"מדעי" של מונטגומרי, ולהלך הרוינות בקרב המפקדים הבריטים, שביקשו תמיד את ההפתעה ואת אפשרות הגישה-העקיפה האופרטיבית והטקטית. אין ספק כי ללידל-הארט, ההוגה הבריטי, ובעיקר לספרו "הגישה העקיפה" חלק רב בעיצוב דעות אלו.

הכוחות הפולשים צריכים היו להגיע לקו ממנו תוכננה הפריצה מראש הגשר חמישה ימים לאחר הפלישה; למעשה הגיעו לקו זה כ-45—43 יום אחר-כך, ועד אז נתרכז הפיקוד הטקטי העליון בידי של מונטגומרי. אופן ניהול הפעולות על ידי מונטגומרי גרם לחיכוכים חמורים למדי בקרב ראשי המטה המשותף; דעות כנגדו הושמעו אף מפי אנגלים רבים, ביניהם המרשל סדר, ראש המטה לפעולות אויריות. מונטגומרי הואשם באיטיות וזהירות מופרזות, וכן בחוסר